

Дяків Марія Володимирівна
доцент кафедри образотворчого мистецтва
Інституту мистецтв
Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника

м. Івано-Франківськ,
с. Крихівці, вул. Сірка 59,
індекс - 76000

ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН: МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Анотація: Методичні принципи графічного дизайну – фундамент, на який опирається фахівець у своїй роботі. В статті подано програму графічного дизайну, що ґрунтується на практичних знаннях з рисунку, живопису, графіки, основ поліграфії, фотографії та комп'ютерної графіки, історії мистецтв, філософії і підкріпленні соціологічними, психологічними та іншими знаннями в галузі техніки, технології, економіки.

Графічний дизайн безпосередньо пов'язаний з розвитком рекламної справи та друкарською продукцією. Стверджувати, що функція графічного дизайну полягає у необхідності підготовки фахівців графічних рекламних зображень не зовсім вірно. По суті прояви графічного дизайну можна спостерігати від моменту появи писемності, коли людина шукала форму вияву інформації, завдяки знакам, які пізніше склали в систему з виразними художніми ознаками. Літера, силует, графічні засоби (крапка, лінія, пляма), колір – складові графічних композицій, метою яких є досягнення гармонії. Графічний дизайн об'єднав у собі знання з основ композиції, кольорознавства, малюнку, живопису, графіки, а також фотомистецтва та цифрових технологій.

Залишатись осторонь новітніх процесів ХХІ ст. неможливо, зокрема у навчальних закладах, де пріоритетними є запровадження інноваційних дисциплін, що взаємопов'язані з вимогами часу, в тому числі і до вимог навчання художніх дисциплін. Тому на базі Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника “графічний дизайн” як предмет вивчення утвердився у вигляді теоретичних та практичних занять для курсів

образотворчого мистецтва, дизайну, декоративно-прикладного мистецтва. В програмі навчального курсу для студентів образотворчого напрямку запропоновано ряд завдань на розвиток і подальше формуванням креативного мислення художника-дизайнера. Звичайно деякі завдання взяті з підручника М. Я. Куленка “Основи графічного дизайну”, де автор розробив логічно-послідовну структуру навчання. Метою такого курсу, як зазначає Куленко є “потреба – українського національного формування та виробництва промислової продукції, конкурентноспроможної на світовому ринку товарів”; цей принцип є тотожним з впровадженням і пропагуванням української мистецької спадщини, яка позначається безпосередньо на графічних зображеннях [3]. Підтримання національно-етнічної ідентифікації дозволяє розширити творчість дизайнерів початківців, розкрити нові грані розуміння теми, через інтерпретації народної творчості в системі графічних зображень. Для ширшого усвідомлення ролі графічного дизайну варто звернути увагу на працю В. Я. Даниленка “Майбутнє європейського дизайну: Чехія, Польща, Україна”, який наводить паралелі в розвитку дизайну трьох країнах та виявляє особливості розвитку цього напрямку мистецтва [2].

Графічний дизайн це та дисципліна, що дозволяє як викладачу так і студенту імпровізувати в процесі створення візуального образу, надавати несподіваних форм компонентам композиції, експериментувати з кольоровою палітрою. Такі завдання як розробка власного ініціального знаку, буквиці, шрифтової композиції покликані звернути увагу студентів до мистецтва каліграфії, розкрити сутність трансформації літер. Алфавіт як джерело натхнення має різні стилістичні особливості, тому художникам цікаво комбінувати в шрифтових композиціях літерні форми, імітувати ними певні зображення. Новітній напрям графічного дизайну типографіка є актуальним у завданні “шрифтовий портрет” – зображення опрацьовують літерними знаками, різними по стилю, розмірам, формам та кольору. Такі завдання ґрунтуються на творчому доробку зарубіжних та вітчизняних художників, які є відкривачами нових можливостей у сфері графічного

дизайну. Подібні роботи сприяють розширенню творчих можливостей студентів, в процесі виконання відбувається оволодіння навичками komponування літер у складні схеми портрету. Результатом такої практики є трансформовані візуальні образи, своєрідні портретні колажі, в яких засоби виправдовують мету.

Цифрові технології полегшили і разом з тим ускладнили виконання завдань з графічного дизайну. Частина завдань студенти виконують в графічних редакторах, тому окрім знань з базових наук потрібно ретельно вивчити можливості редагування зображень за допомогою Adobe Photoshop, Corel Draw тощо. Митець в умовах швидкої інформатизації простору в системі інтернету повинен вмотивовано виконувати поставлені завдання, щодо вимог часу та пріоритетів. Великий об'єм матеріалу який міститься в інтернеті є доступним інформативним та ілюстративним посібником. Проте обов'язком наставника є спрямувати студента на небанальне копіювання вже існуючих візуальних образів, не повторювати так званий плагіат, а розкрити власні ідеї, прагнення та досягнення.

У третьому та четвертому семестрах розпочинається робота над цифровим зображенням і для того, щоб студенти краще зрозуміли багатоваріантність виконання поставлених завдань на початках їм пропонують стилізувати пейзаж в графічному редакторі. Ми вивчаємо принципи роботи з шарами, трансформації, палітри кольорів та редагування тонального та кольорового діапазону. Стилізація проводиться на основі ілюстрації твору мистецтва, таким чином щоб зображення по-перше отримало нове декоративне звучання, по-друге було досягнуто гармонії композиції та кольорової гами.

Фірмовий стиль є наступним завданням, яке включає в себе декілька складових: логотип, фірмовий знак, фірмові кольори, фірмовий шрифт, фірмова візитка, фірмовий бланк, фірмовий конверт. Для розробки фірмового стилю пропонуються на вибір реальні або уявні об'єкти, фірми, підприємства, юридичні або приватні особи. Над завданням ми працюємо у

декілька етапів; шукаємо асоціації на задану тему, вибираємо стилістику, створюємо ескізи, виконуємо почергово усі компоненти фірмового стилю. Логотип важливий компонент фірмового стилю, в ньому повинні бути закладені асоціативні ідеї, які ілюструють у знаковій формі основний зміст об'єкту чи суб'єкту реклами. Для того щоб створити логотип розробляємо декілька варіантів ескізів, в яких відштовхуємось від реалістичного зображення стилізуючи його в зрозумілі прості графічні форми. Згодом переводимо готове зображення в цифрове з можливою корекцією кольору або форми. На основі логотипу розробляємо фірмовий знак, де вводимо шрифтову інформацію. Усі складові фірмового стилю є своєрідними брендами фірми чи підприємства; форма, колір, стиль шрифту є впізнаваними асоціаціями, що покликані створити один візуальний образ.

В роботі над створенням візитки, фірмового бланка та конверта є важливим створення самої паперової форми, на яку пізніше компонуються зображення, логотип, шрифтова інформація. Композиції конверта, бланка або візитки студенти складають прикладним методом, тому їхні форми мають різноманітні варіанти (продовгуваті, квадратні, трикутні, асиметричні тощо). Саме розміщення інформації являє собою другий етап компонування та розуміння художником мети і завдання подібної продукції. Спираючись на досвід зарубіжних та вітчизняних спеціалістів студенти мають уникнути прямого повторення існуючих зображень та ідей, натомість дане завдання повинно демонструвати усю повноту концепції задуму.

В п'ятому семестрі студенти виконують “лістівку” – тема довільна або присвячена Великоднім святam. Попередньо ми вивчаємо історію розвитку цього виду друкованої продукції, розглядаємо ілюстрації та приступаємо до ескізування. Промальовуємо зображення, якщо таке там присутнє, воно повинно бути пов'язане з темою лістівки, стилістично вмотивоване щодо самої ідеї. Вимоги виконання такого завдання – стилізація, композиційна гармонія, лаконічність, хроматична гамма, обов'язкове використання шрифтової інформації. При необхідності лістівку створюють декількома

техніками, наприклад поєднують живопис з паперопластикою (витинанка, пап'ємаше). Графічні зображення на листівках в ахроматичній гамі з виразною авторською подачею, зокрема цікавими знаками-символами або шрифтом. Листівка може містити: зображення – шрифт; тільки зображення; тільки шрифт. Проте за змістовим наповнення листівка повинна бути цікавою для глядача, доносити ідею відносно теми, хвилювати кольором, формою, лінією тощо.

“Плакат” – завдання шостого семестру навчання студентів напряму підготовки “образотворче мистецтво”. Популяризація плакату є актуальною, адже “наприкінці 1980-х рр. в Україні поступово ствердилось принципово нове плакатне мистецтво” [1, 16]. Форма подачі ілюстративної та шрифтової інформації в плакаті сьогодні різноманітна та багатогранна, що зумовлено сферами використання (театральні афіші, плакати до виставок, екологічні, соціальні, політичні тощо). На створення тематичних плакатів надихають досягнення майстерень графічного дизайну Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури “очолювана Віталієм Шостею”, який “сміливо експериментує в навчальному процесі, створює умови для філософських, дослідницьких, евристичних пошуків у проектуванні...” [4, 100]. Для цього завдання ми обираємо теми пов'язані із етномистецтвом та всім, що стосується народного мистецтва України. Студенти вивчають специфіку подачі орнаментальних елементів українського мистецтва, стилізують та втілюють новітні ідеї в композиціях плакату.

Сьомий та восьмий навчальні семестри містять такі завдання як “ілюстративна сторінка” та “каталог”. Перше завдання базується на виконанні студентами асоціативно-образного малюнку до твору Т. Шевченка, Л. Українки, І. Франка та ін. Обраний матеріал спонукає до розвитку абстрактно-асоціативних образів і на основі цього проявляється творча індивідуальність, стилістична манера подачі, характерний набір засобів композиції притаманних даному автору та найголовніше – ідея. Подібні завдання є цінними адже вони акцентують увагу на проукраїнських

письменниках, викликають почуття національної гордості та базуються на патріотичній самосвідомості студентів. В композиціях “ілюстративної сторінки” етнічні мотиви української культури виявляють усі глибину текстового матеріалу, бо якнайкраще самоідентифікують твір.

“Каталог” є завершальною роботою, своєрідним підсумком курсу “графічного дизайну”. Студенти на протязі чотирьох років навчання збирають ілюстративний матеріал, що пов'язаний з їхньою творчістю або ж творчістю сучасного українського митця. Матеріал систематизуємо по розділах (графіка, живопис, рисунок, іконопис тощо), композиційно узгоджуємо його на сторінках та шукаємо цікаві варіанти трансформації листів. Попередньо створюємо форму листів, що можуть мати різноманітні форми, асиметрію чи симетрію в розгортці, або класична книжкова подача. Автори шляхом комбінування розташовують свої твори на сторінках, визначаючись з тлом та іншими елементами композицій, на першій сторінці подають коротеньку анотацію про себе в довільній формі, таким чином ідентифікують себе як автора-митця. Така робота спонукає студентів навчитись систематизувати свій творчий доробок, естетично подати свою працю на огляд.

Висновки: Навчальна дисципліна “Графічний дизайн” розрахована на залучення до проектно-дизайнерської діяльності молодих художників. В графічному дизайні використовують сучасні технічно-інформаційні технології та задовольняють в художньо-естетичному плані різноманітні запити. Виконання найскладніших завдань завжди розпочинається з поступових етапів, в яких виявляються уміння художника самореалізувати та поєднати ідею з практикою; навчити організовано та творчо працювати – основне завдання вчителя; засвоїти знання та розкрити власний творчий потенціал ось що є найголовнішим для студента. А отже у процесі навчання обов'язково беруть участь суб'єкти, які працюють в напрямку розвитку та вдосконалення предмету “Графічного дизайну”.

Список використаної літератури:

1. Будник А. Секція плаката і графічного дизайну /А. Будник // Образотворче мистецтво. - №4. – К, 2010. – С. 16–17.
2. Даниленко В. Я. Майбутнє європейського дизайну: Чехія, Польща, Україна / В. Я. Даниленко. – Х.: Колорит, 2007. – 197 с., іл.
3. Куленко М. Я. Основи графічного дизайну: Підручник /М. Я. Куленко. – К.: Кондор, 2006. – 492 с.
4. Чупринін В. Школа плакату /В. Чупринін // Образотворче мистецтво. - №3-4. – К, 2012. – С. 100–101.